

Izvorni znanstveni rad
UDK 929 Cekinić, L.
Primljeno: 18.10.2007.

FRA LOVRO CEKINIĆ (1692-1752)

IVANA FRANIĆ

SAŽETAK: Fra Lovro Cekinić (1692-1752), redovnik franjevac, najčešće se spominje kao sakupljač i prepisivač djela iz dubrovačke prošlosti i književnosti te kao vrstan propovjednik. Utvrđeno je da je rođen u Dubrovniku i da potječe iz sela Ravno u Popovu polju. U Cekinićevu se rukopisnu ostavštinu ubrajaju sljedeća djela: *Istoria e Privilegi dell' Osservante Prouvincia di Ragusa raccolti da diversi luoghi e posti qui in un volume*; Riječ božja, aliti pripovjesti za korizme kako se u našoj crkvi S. Frančeska pripovijeda nedjelja, utorak i petak i one svetkovine koje u korizmu zapadaju; *Istoria della Republica di Ragusa*; Duhovne zabave duše bogoljubne. U radu se posebna pozornost posvećuje gotovo nepoznatu dvojezičnom rukopisnom talijansko-hrvatskom rječniku *Vocabolario italiano-illirico* (~ 1745).

Uvod

Vrlo su oskudni biografski i bibliografski podaci o fra Lovri Cekiniću, redovniku franjevcu iz samostana Male braće u Dubrovniku, marljivu sakupljaču i prepisivaču djela iz dubrovačke povijesti i književnosti, te vrsnu propovjedniku. Literatura najčešće ističe njegovo kroničarsko, propovjedničko i prepisivačko djelovanje. O njemu su pisali Šime Ljubić,¹ te mnogo iscrpnije Ivan Pivčević i Dušan Berić.² Mijo Brlek uvrštava Cekinićeve prijepise

¹ Simeone Gliubich, *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*. Vienna: Lechner Librajo, Zara Battara e Abelich Libraj, 1856: 461.

² Ivan Pivčević, »Još jedno nepoznato djelo oca Lovre Cekinića.« *Nastavni vjesnik* 18 (1909-1910): 128-131; Dušan Berić, »Još dva nepoznata djela fra Lovre Miloradovića zvanog Cekinića.« *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor* 22/3-4 (1956): 264-270.

Ivana Franić, znanstveni je suradnik u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu. Adresa: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Ulica Republike Austrije 16, 10000 Zagreb. E-mail: ifranic@ihjj.hr.

književnih djela i kronike u monografiju *Rukopisi knjižnice Samostana Male braće u Dubrovniku*.³ Ne tako davno, o fra Lovri je pisao i Miroslav Pantić.⁴ Premda se o Cekinićevu leksikografskom radu najmanje pisalo, činjenica je da još 1909. godine Pavo Mitrović o njemu piše upravo kao o leksikografu, autoru gotovo nepoznata dvojezičnog rukopisnog rječnika *Vocabolario italiano-illirico*.⁵

U novije vrijeme Cekinić ulazi i u dva važna biografska djela: *Hrvatski biografski leksikon* i *Leksikon hrvatskih pisaca*, u kojima je dan razmjerno opsežan prikaz njegova života i rada.⁶ Zanimljivo je da unatoč slaboj zastupljenosti u literaturi, Cekinić ulazi u rubriku *Pješčani sat* u Večernjem listu od 11. studenoga 2002.

Podrijetlo

Fra Benvenuto Rode u djelu *Necrologium Fratrum Minorum de Observantia Provinciae S. Francisci Ragusii* o Cekiniću navodi osnovne podatke:⁷

679. R. P. Laurentius a Ragusio, concionator, pluries Guardianus, et ex-Custos, trimestri febris consumptus obiit, susceptis prius S. Ecclesiae Sacramentis, Spalati in hospitio S. Mariae de Palude, in quo sepultus sibi requiem comparavit, 11 novembris 1752, aetatis 60.

Taj odlomak u vidu bilješke o smrti vrlo sažeto ocrtava lik fra Lovre. Doznajemo tako da je bio propovjednik, više puta gvardijan samostana, bivši zamjenik provincijala (lat. *custos*) i da je umro u Splitu u 60-oj godini. Budući da nigdje nije zapisan točan datum njegova rođenja, na temelju ovoga zapisa mogli bismo pretpostaviti da je rođen 1692., a redovnička odrednica *de Ragusii*

³ Mijo Ivan Brlek, *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*. Zagreb: JAZU, 1952: 246-251.

⁴ Miroslav Pantić, »Književnost Dubrovnik i franjevci.«, u: *Samostan Male braće u Dubrovniku* (ur. Justin V. Velnić). Zagreb-Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i Samostan Male braće u Dubrovniku, 1985: 293-365.

⁵ Pavo Mitrović, »Četiri nepoznata dubrovačka rječnika.« *Nastavni vjesnik* 17/7 (1909): 528-533.

⁶ Anto Lešić, »Cekinić, Lovro (Lorenzo de Ragusa, Miloradić, Miloradović, Zecchinich).« *Hrvatski biografski leksikon* 2 (1989): 614-615 i Mirko Kratofil, »Cekinić, Lovro (Lorenzo di Ragusa, Miloradić, Miloradović, Zecchinich).« u: *Leksikon hrvatskih pisaca*. Zagreb: Školska knjiga, 2000: 129.

⁷ Benvenutus Rode, *Necrologium fratrum minorum de observantia provinciae S. Francisci Ragusii*. Ad Claras Aquas (Quaracchi) prope Florentiam, 1914: br. 679.

po svoj bi prilici značila da je rođen u Dubrovniku. Tomu u prilog govori i zapis s margine djela *Istoria e Privilegj Dell Osseuante Prou(inc)ia di Ragusa Racolti da diversi luogi, e posti qui in un uolume, dal P. I/F. Lorenzo di Ragusa mi. Oss. nell'anno 1741.*⁸ U tom zapisu, naime, čitamo:

*S. Francesco uenuto a Rag(us)a si ricouer nella casa del Parocco, o Capelano Prete che era in quel tempo della Chiesa e Pizzochare di S. Margarita. La sud(e)ta Casa cascata nel Terremoto del 1667 fu poi rifabricata dalla mia madre, e nella medesima(?) sono nato io fra Lorenzo Zechinich.*⁹

Sveti Franjo je, dakle, godine 1222., kako opisuje Cekinić, boravio u Dubrovniku u kući koja je nekoliko stoljeća kasnije stradala u velikome potresu, te koju je potom obnovila fra Lovrina majka. U istoj se kući, kako kaže, i on sam rodio. Točnu lokaciju kuće Cekinić i poblize opisuje:

*Si ricover in Rag(us)a, in una piccola casuccia, uolgarmen(en)te detta Stragnaz bli u forte mira od Grada, posta uicino, ed in mezzo d(e)lle Chiese di S. Steffano, di S. Margarita, ed in faccia d[e]lla moderna de PP. Giesuiti.*¹⁰

Imamo, dakle, siguran podatak da je Cekinić rođen u Dubrovniku, premda u onodobnim matičnim knjigama o tome ne nalazimo pisanoga spomena.¹¹

Gotovo svi spomenuti autori biografske podatke o fra Lovri crpe iz zapisa koji stoje na naslovnim stranicama njegovih djela, bilo da ih je napisao on sam, bilo da su ih pisala njegova subraća poslije njegove smrti. Tako na naslovnici rječnika *Vocabolario italiano-illirico* stoji: *Mori adi 11. Novembre 1752. nel Convento di S. Maria alle Paludi vicino a Spalato in Dalmazia d'anni 58 d'et e 41 di religione. Requiescat in pace. Amen.*¹² Taj zapis vrlo vjerojatno potječe iz pera I. M. Matijaševića, koji je u drugoj polovici 18. st. sređivao rukopisnu građu u biblioteci Male braće. Druga važna bilješka govori nam o fra Lovrinu imenu, a pisao ju je on sam. Riječ je o kratkom tekstu koji se nalazi u njegovu rukopisnom djelu *Rjec Bosgia, alliti pripoujesti za korizme, kakose u nascoi zarqui S. Fran(cesc)a pripoujeda, nedjeglia, Vtornik, i Petak; i inn Sfetkouine,*

⁸ *Istoria e Priuilegj Dell Osseuante Prou[inc]ia di Ragusa, Racolti da diuersi luogi, e posti qui in un uolume, dal P. F. Lorenzo di Ragusa min. Oss. nell'anno 1741.*, rukopisni kodeks, br. 347 (Samostan Male braće u Dubrovniku).

⁹ *Istoria e Privilegj*: 42.

¹⁰ *Istoria e Privilegj*: 43.

¹¹ *Liber baptizatorum* župa Grad i Gruž (Sv. Mihajlo) ne navode taj podatak.

¹² *Vocabolario italiano-illirico raccolto da P. Lorenzo da Ragusa Min. Osserv. di S. Francesco, detto Zecchinich*, u: *Razlika skladanja slovinska*, rukopisni kodeks br. 194 (Čulić 189) (Samostan Male braće u Dubrovniku).

koje kadghod us korizmu zappadaiu, Sloggene po ozu Fra Louru Zechinich iz Dubrounika, od Reda Mallobrachiana S. O. Francesca, 1745. Sam tekst glasi: *Fr. Laurentius Ord. min. de Obseruantia ex Patre Miloraddouich de Rauno in Popouo, ex matre Nicolich de Gliubomir in Tarnouo Rhacusij dictus Zechinich*, i ponovno na str. 146. istoga djela *Fr. Laurentius Ord. min. de Obseruantia ex Patre Miloraddouich de Rauno in Popouo, ex matre Nicolich de Gliubomir in Tarnouo, ambo de Comitatu Chelmi, Rhacusij cognominatus Zechinich. Scribebat.*¹³

Neobično je važno ukratko opisati i migracijska kretanja, zbog kojih su se po svoj prilici Lovrini preci krajem 17. st. naselili u Dubrovniku. Naime, Dušan Berić posve neutemeljeno izjavljuje da je “fra Lovro Cekinić rođen u staroj srpskoj porodici Miloradović iz Hercegovine 1694. godine”, te ga naziva “Srbinom franjevcem”.¹⁴ Te, u najmanju ruku odviše smjele tvrdnje u potpunosti iskrivljuju pravu sliku o Cekinićevu podrijetlu, pa je nužno njihovo preispitivanje, prije svega na temelju spoznaja dobivenih novijim, poglavito arhivskim istraživanjima.

Prema Beriću, Miloradovići su ugledna srpska porodica čijom su zaslugom u Hercegovini podignute četiri zadužbine, između ostalih manastir Žitomislić i crkve u Trijebnju, Ošaniću i Klepcima.¹⁵ Berić pretpostavlja da su u drugoj polovici 17. st., za trajanja “vrlo žive akcije za unijaćenjem” koju su provodili rimokatolički misionari, redovnici manastira Žitomislića stupili u vezu s rimskom kurijom, te otišli u Rim pokloniti se papi i dobiti od njega blagoslov.¹⁶ Berić dalje pretpostavlja: “Možda su Cekinićevi roditelji tada i prešli na rimokatolicizam, ili je pak on sam kršten i odgojen u rimokatoličkoj vjeri u Dubrovniku”.¹⁷

Prije svega, naše je istraživanje utvrdilo da je Cekinić doista rođen u Dubrovniku, i to u kući koju on precizno locira (v. gore). Dodatna arhivska istraživanja, koja je proveo Marijan Sivrić, svjedoče o tome da su Miloradovići stara srednjovjekovna vlasteoska obitelj, čiji su članovi svoj ugled i utjecaj sačuvali i kao turske spahije u Donjoj Hercegovini sve do početka 17. st.¹⁸ Početkom 15. st. spominju se kneževi podanici Juraj (Đurađ) i Stjepan Miloradović.

¹³ I. Pivčević, »Još jedno nepoznato djelo oca Lovre Cekinića.«: 129.

¹⁴ D. Berić, »Još dva nepoznata djela fra Lovre Miloradovića zvanog Cekinića.«: 265-266.

¹⁵ D. Berić, »Još dva nepoznata djela fra Lovre Miloradovića zvanog Cekinića.«: 265.

¹⁶ D. Berić, »Još dva nepoznata djela fra Lovre Miloradovića zvanog Cekinića.«: 266.

¹⁷ D. Berić, »Još dva nepoznata djela fra Lovre Miloradovića zvanog Cekinića.«.

¹⁸ Marijan Sivrić, »O nekim upisima hercegovačkih prezimena u drugoj polovini 17. stoljeća u matičnim knjigama župe Grad u Dubrovniku.« *Hercegovina* 1 (1981): 158.

Među Miloradovićima je u ranijim razdobljima bilo i patarena, dok su neki, kasnije, prelazili na pravoslavlje. Miloradovića katolika bilo je u istočnoj i zapadnoj Hercegovini, a Sivrić tvrdi da se oni spominju i u više naselja na području Dubrovačke Republike, od Imotice do Dubrovnika.¹⁹ U maticama župe Grad prvi upis Miloradovića zabilježen je već 1652. godine, kada je upisano ime Pavla Miloradovića. Godine 1661. spominje se i Damjan Miloradović iz Popova, te njegova kći Klara.²⁰

Autori Ivica Puljić i Stanislav Vukorep, na temelju izvornih i autentičnih arhivskih zapisa, vrlo razložno opisuju turbulentnu istočnohercegovačku prošlost u monografiji *Hutovo*.²¹ Čitav je taj dio dubrovačkog zaleđa već od srednjeg vijeka prolazio kroz burna migracijska kretanja. Osobito je teško bilo u razdoblju ratova kršćanskih sila s Turskom. Puljić i Vukorep naglašavaju da svi “ovdje živeći rodovi uglavnom imaju svoje korijene na području između Dubrovnika i Trebinja s jedne i Neretve s druge strane. Pučanstvo iz dubrovačkog primorja i hercegovačkog zaleđa čini zapravo jedinstvo u mnogo čemu”.²² Naglašavaju da kod katoličkoga življa nije utvrđena tradicija da su bili prije pravoslavci, “...kako hoće neki od pisaca”,²³ posebno kada se susretnu s istovjetnim prezimenom kod katolika i susjednih pravoslavaca. Katolicizam već od 12. st. gubi na terenu u Hercegovini, pa je veliki dio stanovništva prisiljen prijeći na pravoslavlje.²⁴ S obzirom na činjenicu da Puljić i Vukorep svoje teze bogato dokumentiraju, dok se Berić oslanja tek na “tradiciju”, više je nego jasno da je rod Miloradovića dijelio sudbinu ostatka istočnohercegovačkoga življa. Sigurno je da je riječ o izvornoj katoličkoj obitelji koja je možda u navedenim okolnostima bila prisiljena prijeći na pravoslavlje, ali nipošto se ne može na temelju “tradicije” tvrditi da ja riječ o “Srbinu franjevcu” čiji je rod, pa i on sam, prešao na katoličku vjeru.

¹⁹ Marijan Sivrić, *Migracije iz Hercegovine na Dubrovačko područje (1667.-1808.)*. Dubrovnik-Mostar: Biskupski ordinarijat Mostar i Državni arhiv Dubrovnik, 2003: 263.

²⁰ M. Sivrić, »O nekim upisima hercegovačkih prezimena«: 158.

²¹ Ivica Puljić i Stanislav Vukorep, »Naša prezimena: korijeni i razvoj.« u: *Hutovo*. Mostar: Biskupski ordinarijat Mostar, 1994: 285-298.

²² I. Puljić i S. Vukorep, »Naša prezimena: korijeni i razvoj.«: 293.

²³ I. Puljić i S. Vukorep, »Naša prezimena: korijeni i razvoj.«: 295.

²⁴ Puljić i Vukorep navode da Nemanja i braća zauzimaju Ston, protjeruju biskupa i uspostavljaju pravoslavnog episkopa. U 13. st. protjeran je i trebinjski biskup, a katolici sve do Neretve podvrgnuti su kotorskom biskupu, ali pod stalnim pritiskom da prijeđu na pravoslavlje, što se djelomično i događa. U 16. i prvoj polovici 17. st. čitava sela prelaze na pravoslavlje. Pravoslavci otimaju crkve, a navodi se i da “bosanski biskup Ogramić piše 1675. da najviše zla katolicima nanose kaluderi Tvrdoša i Žitomislíća”. Vidi: I. Puljić i S. Vukorep, »Naša prezimena: korijeni i razvoj.«: 296-297.

Kada je riječ o prezimenu Cekinić, nije do kraja jasna njegova motivacija. Fra Lovro se u svojim djelima sam potpisuje prezimenom Miloradović, a dodaje i majčino prezime Nikolić. U jednom zapisu, međutim, za sebe piše da je *natus ex Patre miloraddouich, et ec matre nicolich, postmodum cognominobus Zechinich*.²⁵ Roditelji su po svoj prilici naknadno stekli prezime Cekinić, a to dovodimo u vezu sa Sivrićevim arhivskim istraživanjima. Naime, rečeni autor navodi da je u Dubrovniku u drugoj polovici 17. i tijekom 18. stoljeća živjela ugledna obitelj Ilije Miloradovića. Ilija se spominje u dubrovačkoj Kovnici novca (*Zecca*) 1686. godine, kada je pozajmio 2.400 dukata.²⁶ Osobito su bili ugledni njegovi sinovi Gabrijel i Mijo, prije svega kao uspješni levantinski trgovci, ali i kao političari angažirani u protuturskim akcijama na Balkanu. Sivrićeva arhivska istraživanja, međutim, ne navode prezime izvedeno od oblika *Zecca*, *Cekinić*, koje bi se moglo povezati sa zanimanjem osobe zaposlene u Kovnici. Stoga možemo samo pretpostaviti da je oblik *Cekinić* upravo tako i motiviran, odnosno da je fra Lovrin otac - po rođenju Miloradović - bio na neki način povezan s Kovnicom. Inače je ovo prezime u Dubrovniku vrlo rijetko, potvrđeno je tek u jednoj oporuci iz 15. stoljeća, a poslije toga nigdje ga ne nalazimo. Kako smo utvrdili, prezime nije potvrđeno ni u *Leksiku prezimena Hrvatske*.²⁷

O Cekinićevu redovničkom putu ne zna se mnogo. Najvažnije podatke nalazimo u arhivu samostana Male braće, gdje se u kodeksu *Decreta et Acta* njegovo ime najprije spominje godine 1728., kada je dne 12. travnja izabran na dužnost gvardijana samostana Sv. Jeronima u Slanome.²⁸ Na Kapitolu, održanom 21. kolovoza 1729. godine, fra Lovro je imenovan gvardijanom samostana Male braće u Dubrovniku, na kojoj dužnosti ostaje do 8. kolovoza 1730. godine.²⁹ Na Kapitolu od 30. svibnja *Cekinić* je postavljen za gvardijana samostana Sv. Nikole u Stonu, gdje ostaje do 30. svibnja 1735. godine.³⁰ Sljedeći podatak o *Cekinićevoj* službi nalazimo tek 20. svibnja 1738. godine, kada je

²⁵ Zapis s kraja zbirke korizmenih propovijedi. Vidi: D. Berić, »Još dva nepoznata djela fra Lovre Miloradovića zvanog *Cekinića*.«: 267.

²⁶ *Zecca*, No. 1, f. 232 (Državni arhiv u Dubrovniku). Navedeno prema: M. Sivrić, *Migracije iz Hercegovine na Dubrovačko područje*: 265.

²⁷ *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* (ur. Valentin Putanec i Petar Šimunović). Zagreb: Institut za jezik Zagreb i NZMH, 1976.

²⁸ *Decreta et Acta in Capitulis et Congregationibus Fratrum Minorum Prou(inc)ie Ragusine, ab Ann. 1708 usque ad Ann. 1795.*, rukopis u biblioteci Samostana Male braće u Dubrovniku.

²⁹ *Decreta et Acta*: 57.

³⁰ *Decreta et Acta*: 81.

imenovan gvardijanom samostana Sv. Marije u Rožatu.³¹ Za gvardijana istog samostana ponovno je izabran godinu kasnije, na Kapitulu od 9. svibnja 1739. godine.³² Godine 1740. već je vrlo ugledan redovnik, o čemu govori i podatak da je postavljen za jednog od diskvizitora na Kapitulu od 28. veljače navedene godine. Prebrojavao je glasove i, kao neka vrsta tajnika, sastavio zapisnik s održanog Kapitula.³³ Nešto kasnije nalazimo njegovim rukopisom zapisan izvještaj o izboru revizora spisa za svibanjski Kapitul godine 1743.³⁴ Na tom je Kapitulu izabran za zamjenika provincijala (tzv. kustosa), na kojoj će dužnosti ostati, kako se može pratiti po spisima, do Kapitula 23. svibnja 1746. godine, kada je za kustosa izabran fra Danijel s Pelješca. Dalje ne nalazimo podataka o Cekinićevoj službi.

Cekinićeva rukopisna ostavština

Cekinić je u rukopisu ostavio nekoliko djela vjerskog sadržaja. Jedno takvo djelo zbirka je korizmenih i drugih propovijedi *Riječ božja, aliti pripovjesti za korizme kako se u našoj crkvi S. Frančeska pripovijeda nedjelja, utorak i petak i one svetkovine koje u korizmu zapadaju*, koju je opisao Ivan Pivčević.³⁵ Korizmene propovijedi fra Lovro je do 1745. godine održao u dubrovačkim župama, župama Dubrovačkoga primorja, Konavala i Boke kotorske. Zbirka sadrži još šest nevezanih propovijedi rečenih poslije 1745. godine, a zaključno do 1749. godine, dakle, do dvije godine prije smrti. Tematika propovijedi je raznovrsna, ali i uobičajena za to doba: smrt, lakomost, Božja ljubav, ispovijed, Božje milosrđe, grijeh, kajanje, čistilište, laž, ljubav prema neprijatelju, itd. Ta je zbirka propovijedi bila u Pivčevićevu vlasništvu, a što se s njom događalo nakon njegove smrti, nije nam poznato. Možemo pretpostaviti da se još uvijek nalazi u samostanu Sv. Jeronima na otoku Ugljanu, gdje je Pivčević boravio. U biblioteci Franjevačkog samostana na Poljudu sačuvana je još jedna Cekinićeva zbirka korizmenih propovijedi, bez naslova, također s tematikom Korizme. Propovijedi su bilježene od 10. siječnja 1746. do 24. svibnja 1748. godine, dakle, nakon što je 1745. završio s pisanjem korizmenih propovijedi iz gore navedene zbirke *Riječ božja*.

³¹ *Decreta et Acta*: 92.

³² *Decreta et Acta*: 93a.

³³ *Decreta et Acta*: 95-96.

³⁴ *Decreta et Acta*: 103a.

³⁵ I. Pivčević, »Još jedno nepoznato djelo oca Lovre Cekinića.«

U djelu *Istoria e Privilegj dell' Osse ruante Prou(inc)ia di Ragusa raccolti da diversi luoghi e posti qui in un volume* Cekinić opisuje povijest dubrovačke franjevačke provincije. Najprije govori o postanku i razvoju provincije. Potom donosi vrlo zanimljiv prikaz *Compendium Pręclarorum Virorum Hospitum Filiorumque huius Rhacusinę Provu(inc)ię Ord. min. de S. P. Francisci*, u kojemu nabraja i ukratko predstavlja najznamenitije pripadnike franjevačkog reda, od Sv. Franje i Ivana Aragonskog, do dubrovačkih redovnika franjevaca iz plemićkih obitelji *Bobali, Bonda, Bucchia, Caboga, Cerua, Gondola, Gradi, Palmotta, Gozza, Resti*, potom redovnike iz puka. Posebno ističe one koji su stekli nadbiskupski naslov: *p. Georgius Benignus a Ragusa, Ambrosius a Ragusa, Thomas Bastich de Popouo, p. Angelus Franchi de Ragusa*, tadašnji dubrovački nadbiskup. Na kraju ovog poglavlja Cekinić bilježi: *Hęc omnia, huiusq. dicta, de tenebris in lucem protulit, ad memoria Posterum Fr. Laurentius a Rag[us]a hoc an 1741*. Slijedi Cekinićev detaljniji opis događaja u Provinciji, kako i sam kaže: *Per maggior intelligenza, in Italiano, e piu diffusam(en)te descriuo l'Origine e Progressi dell'Oss(ervan)te Prou(inc)ia di S. Fran(ces)co di Rag(us)a, con l'Edificazione delle con(ven)te di med(essim)a nello Stato di Rag(us)a ed altre erudite notizie*.³⁶ Važne događaje u Provinciji navodi kronološki od godine 1222., kada je Dubrovnik posjetio sam Sv. Franjo, pa do najsitnijih pojedinosti o gradnji pojedinih samostana. Navodi i izvatke iz dubrovačkoga Statuta koji reguliraju redovnička pitanja. Važno je i poglavlje o dubrovačkom plemstvu, gdje se abecednim redom navode plemićke obitelji i redovnici iz njihovih redova (str. 321-329). Slijedi iscrpan izvještaj o velikom dubrovačkom potresu iz 1667. godine, te duhovnom i materijalnom stanju nakon njega. (str. 341-350 te 369-380). Cekinić osobitu pozornost posvećuje materijalnom stradanju franjevačkog samostana i crkve, što je vrlo bogat izvor za proučavanje dubrovačke povijesti i povijesti umjetnosti. Tu ujedno i završava Cekinićev kroničarski zapis, a nastavlja se zapisima fra Urbana Talije, knjižničara u samostanu Male braće. Fra Urban niže znamenite događaje u povijesti dubrovačkih franjevaca, osobito pod vlašću Francuza, te pod austrijskom vlasti. Govori i o onodobnoj ljekarničkoj djelatnosti u Maloj braći, o historijatu nekih samostana poslije pada Republike. Donosi i vrlo važne podatke o prošlosti samostanske biblioteke.

Rafo Bogišić opisuje još jedan Cekinićev rukopisni kodeks sastavljen u Dubrovniku: *Istoria della Republica di Ragusa*.³⁷ Naslovna stranica navodi

³⁶*Istoria e Privilegj*: 43.

³⁷ Rafo Bogišić, »Još jedan rukopisni kodeks o. Lovre Cekinića (1694-1752).« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 30 (1992): 94.

Cekinićeve biografske podatke, gotovo identične već spomenutim prijepisima i djelima: *Istoria / Della Republica di Ragusa / Raccolta e trascritta / Da diversi luoghi dal P. F. Lorenzo di padre / Miloradovich di Ravno in Popovo; di madre / nicolich di Gliubomir in Tarnouo; nato in / Ragusa, e detto Zecchinich, minor osservante di / S. Francesco. Ravno in Popovo, e Gliubomir in Tarnovo, ambiduo nel contado di Chelmo*. Bilješka na kraju djela odgovara već spomenutoj bilješki na kraju *Vocabolarija*, a Bogišić tvrdi da je obje bilješke pisala ista ruka. Vrlo je vjerojatno da je riječ o Ivanu Mariji Matijaševiću, što smo pretpostavili i u slučaju naslovnice *Vocabolarija*. Taj historijski kodeks ima dva dijela: prvi, opsežniji, sadrži isključivo dubrovačku građu (kraći spisi, izvaci i odlomci iz raznih cjelina, prijepisi raznih dokumenata - pisma, izvještaji) i napisan je Cekinićevom rukom, a drugi, kraći, sadrži prijepis povijesti tragičnoga francuskog kralja Luja XVI.

Iznimno je Cekinićevo djelo *Kuljen*, zbirka dubrovačkog i korčulanskog pjesništva 17. i 18. stoljeća. Čuva se u biblioteci Male braće pod signaturom br. 245 (Brlek). Sadrži Cekinićeve prijepise vrijednih pjesničkih djela dubrovačkih i korčulanskih pjesnika (P. Primojević, I. Đurđević, P. Kanavelović, F. Getaldić, P. Bogašinović itd.). Osim sačuvanih djela (tiskanih i rukopisnih), *Kuljen* bilježi i ona za koja se zna samo po ovome prijepisu, što djelo čini još vrednijim. Osim književne, *Kuljen* ima i veliku povijesnu važnost, jer su u njemu zabilježeni slavni trenuci dubrovačke prošlosti. Vrlo je zanimljiva i činjenica da je Cekinić uz prijepise dubrovačkih djela dodao i prijepise dvaju djela iz zajedničkog hrvatskog nacionalnog književnog i povijesnog korpusa: na str. 199-206. nalazi se prijepis djela *Trubglia Slouinska u pohualu... Petra Bana Srinskoga Adrianske Sirene spieuaorza. Piesan Vladislaua Jera Min-cetichia*; a na str. 307. stoji odlomak *Ban Petar Srinski doueden gdiemuse imasce glaua odsiechi po sapouiedi Leopolda paruoga Cesara Rimskoga szienim da ouako gouorasce*.

Kako navodi Miroslav Pantić, Cekinić je na Daksi 1731. godine načinio prijepise *Osmana* i *Suza i tužbi Radmilovih*, i to upravo za Ivana Mariju Matijaševića.³⁸

Boraveći u siječnju 1752. godine na Silbi, Cekinić je s talijanskoga preveo i vlastitim razmišljanjima popratio rukopisno djelo *Duhoune sabave Dusce*

³⁸Taj se rukopis čuva u Arhivu Srpske akademije nauka i umetnosti, a spominje ga Lj. Stojanović, *Katalog rukopisa i starih štampanih knjiga. Zbirka Srpske Kraljevske Akademije*. Beograd, 1901: 112.

boghogliubne is Taljanskjeh kgnigha isuadjene i na nasc slauni Slouinski jesik preobratjene...,³⁹ koje se čuva u knjižnici Franjevačkog samostana u Poljudu, a onamo je prenesen iz Franjevačkog samostana u Hvaru. Djelo sadrži različita tumačenja kršćanskih molitava, potom preporuke vjernika svecima, djela milosrđa, itd. Ovo djelo svjedoči o tome da se fra Lovro bavio i prevodenjem, dotično s talijanskoga, a ta je činjenica na tragu nastanka rječnika *Vocabolario italiano-illirico*.

Riječ je o dvojezičnom talijansko-hrvatskom leksikografskom priručniku koji obaseže oko 5.000 natuknica. Jedan je to od četiriju rječnika uvezanih u kodeks *Razlika skladanja slovinska*, koji se čuva u knjižnici Male braće pod signaturom 194. U tekstu rječnika ne postoje naznake o njegovoj dataciji, pa se o tome može samo nagađati. Najvjerojatnije je sastavljen u razdoblju između 1731. i 1745., kada je Cekinić radio na prijevodu djela *Duhovne zabave duše bogoljubne*.

Grafijska rješenja u rječniku logičan su nastavak dubrovačke grafijske tradicije, ali ne može se reći da autor preuzima točno određeni model, već kombinira manje ili više dobra postojeća rješenja.

Temeljno je obilježje autorovih leksikografskih postupaka jednostavnost, naime, leksikografski metajezik u etimološkoj i gramatičkoj sastavnici gotovo da ne postoji. Karakterističan je leksikografski postupak navođenje sinonimijskih nizova, kojem u osnovi stoji mehanizam jukstapozicije univerbnih ekvivalenata. To je, uostalom, načelo koje je inherentno dvojezičnome rječniku. Tako se na desnoj, hrvatskoj strani navode npr. “klagnatse” s. v. *adorare*; “sladak govor” s. v. *facondia*; “pomarciegne sunza” s. v. *eclisse*; “radostan, vesseo” s. v. *allegro*; “kod, us, blisu” s. v. *appresso*; “naripiti, nasarnuti, nastupiti, obsiestiti” s. v. *asalire*; *isgilitti*, *iskupstitti s’sgillom* s. v. *diradicare*; “nauala od puka, tiska” s. v. *calca di gente*; “rasgouor meghiu dua, kad iedan pita, a drugi odgouara” s. v. *dialogo*.

³⁹ ...po Ozzu Fra Louru millorad - nicolich mallobrachianinu is Dubraue, koi stanuiuchi oudi u Dalmazj na Ottoku Dubraua, sa oue blisudosciaste korisme, raslamati kruh suetogha uandjeglia, i scgnim (rjec Bosgiu pripoujedaiuchi pittati) lacian ouj Puk karstianski, a da Bogh dopusti i nasititih. A utoliko sa netrattiti isprasno suoje urjeme, u ouo Tomacegne sabauiose: i ne samo u Tomacegne, nu ioscter i u pomno istogha rasmiscgliagne, a sa napredak suoi duhouni, i sa ujecno suoje dusce spassegne. Scto sue, po gneghouu uelikomu millosardiu, damu G. Bogh dopusti, sarciano mollj, onogha komu ouo u ruke scititi doghje, da sa samo djello millosardia, priporucigha Boghu, i sada sgiua, i potla martua. A sue ono scto on samu sebbi od Bogha prossi, isto sgelj sujem suojem Priateglima, i nepriateglima. Tako da bude. Na Ottoku Sjlua, Dubraua, 8. Gennara 1752.

Vocabolario nastaje gotovo stoljeće nakon Mikaljina *Blaga* te nekoliko godina nakon Della Bellina *Dizionarija*, pa je i očekivan utjecaj tih dvaju “prestižnih” leksikografskih djela na Cekinićev leksički korpus. Ta činjenica, međutim, nimalo ne limitira autorovu kreativnu jezičnu djelatnost: razmjerno je znatan broj leksema koji u *Vocabolariju* imaju prvu leksikografsku potvrdu. U Cekinićeve prvopotvrdenice mogu se ponajprije ubrojiti leksemi koji se u Stullijevu *Rjecosloju* navode bez oznake izvora, a mogli bi potjecati iz *Vocabolarija*: “boghociasnos, boghoneuiernik, duorkigniza, gadesgliu, grabscsa, hip, hudouierni, imeniti, inokupnos, isgilitti, isgrubitti, ispouiedniza, neinako, nesamarknuti, nespomegniui, nespomena, neufati, nochiascni, obsinuti, odredba, okorusciati, pociasniza, posliednizi, posnasgiti, prasnoruk, prikkladnouati, rasiediniti, raslauiti, rasrok, sasiedouati, sauadni, scarouitnik, suietostuornik, vsopaciti, vstrucni.” Cekinić vrlo rijetko bilježi lekseme stranog podrijetla, a najviše je primljenica iz talijanskoga, potom leksičkih relikata iz dalmatškoga.

Cekinićevo pomno traganje za dobrim hrvatskim izrazima na tragu je jezičnih nastojanja koja su započela s Đurom Matijaševićem (1670.-1728.) i njegovim suvremenicima u krugu *Akademije Ispraznih* krajem 17. stoljeća. Izrazito malen postotak aloglotskih elemenata na hrvatskoj strani *Vocabolarija* ogledni je primjer skrbi za jezičnu čistoću. Stoga *Vocabolario* predstavlja važnu kariku u povijesti utvrđivanja hrvatske jezične norme, ali istodobno donosi znatne pomake u razvoju naše dvojezične leksikografije.

Zaključak

Život i djelo fra Lovre Cekinića, redovnika franjevca, još do danas nisu dovoljno istraženi. Arhivskim smo istraživanjima pokazali da dosadašnje spoznaje o njegovu podrijetlu nisu održive, te utvrdili da biografske činjenice govore o tome da je Cekinić rođen u Dubrovniku te da njegova loza potječe iz Ravnoga u Popovu polju.

Premda se uz Cekinićevo ime najčešće veže rad na prijepisima i kronikama iz dubrovačke povijesti i književnosti, u literaturi se gotovo i ne spominje njegov vrstan leksikografski rad te skrb za jezičnu čistoću. Kao autor dvojezičnog rječnika *Vocabolario italiano-illirico*, u kojemu bilježi hrvatski leksički korpus dubrovačkog areala, Cekinić se upisuje u plejadu hrvatskih dopreporodnih leksikografa i njihovih ostvarenja općehrvatskoga književnog jezika.

FATHER LOVRO CEKINIĆ (1692-1752)

IVANA FRANIĆ

Summary

Father Lovro Cekinić (1692-1752), a Franciscan friar, is most commonly known as a collector and copyist of the works related to the history and literature of Dubrovnik, and an excellent preacher. The author analyses the family background of Miloradić family in Herzegovina and Dubrovnik, and attempts to highlight the origin of the new family name Cekinić. She gives an overview of Cekinić's career within the Franciscan order.

Cekinić's manuscript legacy comprises the History of the Franciscan province of Dubrovnik (*Istoria e Privilegj dell'Osseruante Proufincija di Ragusa*), the History of the Republic of Dubrovnik (*Istoria della Republica di Ragusa*), two collections of Lent sermons, manuscripts with copies of Ragusan poetry, and translations. The author focuses her attention on the manuscript of Cekinić's bilingual Italian-Croatian Dictionary *Vocabolario italiano-illirico* (~1745), which comprises about 5,000 lemmata. Its contents and methodology are compared to the linguistic and lexicographic efforts of his predecessors.